

Cigányhegynek szorgos népe...

Győrffy István

Cigányhegy, Salomvár egyik külterülete, tizenkét család gazdálkodott itt a hatvanas években. A hegyhát ekkor híresült el, mert ellenfeszült az 1959/1960-as téli tsz szervezésnek. A már lakatlan hegyen Salomvár termálfürdőt akart létesíteni, de belebukott. A kétezres évek elején életre kelt a Cigányhegyi Fesztivál, ami szintén abbamaradt. Hogyan történt mindez, milyen volt itt gyermeknek lenni, s milyen most visszatérni az Észak-Göcsjben található Cigányhegyre?

1.

Németfalu és Salomvár között az aszfaltját rég elvesztett nyomvonalán, új műút épült. Amolyan magyar módra készült ez, mert elfogyott a pénz, a Salomvár helységnév táblánál, a határban abbamaradt az az aszfaltozás. A mezőn vezető szakasz egy részének kihagyása után, Cigányhegy végénél került újra aszfalt az útra, s ez már kitartott a salomvári csatlakozásig. Micsoda változás! Hol van már az az idő, amikor erre, csak földúton járhatott az ember, volt, hogy még a szekerek is benne ragadtak a sárban, pedig akkoriban sokan éltünk Cigányhegyen. Tizenkét család sok gyerekkel, a szomszédos Gábel pusztán, akiknek Cigányhegyen át vezetett az útjuk Salomvárra, további öt család próbált boldogulni. Most, hogy már nem lakik itt senki, műút vezet a néptelen tájban...

Cigányhegyet egy nyári délután gyalog jártam be. Szabadjára engedtem emlékeimet, próbáltam felfedezni a régi házak helyét, az ott élő emberek arcát. Az egykori családi fészkek közül már csak néhány állt, részben, vagy teljesen elvadult környezetben. Elértem az egykori portánkig, s nem hittem a szememnek! A telket új drótkerítés szegélyezte a szomszéd telkével együtt, s az azon álló egykori lakóházat éppen átépítették. Jócskán megnövelték, modernizálták. A kertünk sarkában volt egy közös kút, melyből 42 méteres mélységből kellett felhúzni a vizet. A rozzant kútház eltűnt, fedett betongyűrű szürkellik a helyén, a jókora kútkerék, s a fatengely, melyen egykor a drótkötél tekeredett, a kert sarkában várta sorsa jobbrafordulását... Ötvenhat éve hagytuk el a portát, amit akkor, a falutól még távolabb lévő, Erdei majorban élő ember vett meg. Szegényhez nem volt kegyes a sors, erőszakos halált halt. Az új vásárló egy szintén hegyen élő gazda volt, fantáziát látott a portában, ahol a gépszínben benzínmotor hajtotta terménydaráló, szalagfűrész is volt. Tehetős gazdák éltek gyermekkoromban a hegyen, akik életét derékba törte a térsz, amely terjedésének a cigányhegyiek megpróbáltak ellenállni. Ez csak ideiglenes sikerrel járt, egy év múlva, nekik is osztolni kellett a közös sorsban. A tehetősebbek elmenekültek innét, mint az én szüleim is, vagy az idősebbek hamarosan kihaltak...

Emlékek tolultak, miközben a kútkereket nézegettem. Megjelent a régi házunk, az előtte lévő füves térséggel, az utcával, amelyen a focilabdát kergettük. Iskolába, a falutól három kilométeren át kanyargó földúton mentünk esőben, sárban, hófúvásban, s ragyogó napsütésben is. Ha tovább akartunk utazni, akkor a zalacsébi vasútállomásig kellett gyalogolni, az út megnyúlt még egy kilométerrel. Hogy mindez szép, vagy rossz volt-e, akkor nem tudtuk, hiszen ez természetesnek számított, ebbe születünk bele. Reggel vittük a tejet is a csarnokba, az iskola után hoztuk a kenyeret a boltból. Mindezekről akkor beszéltünk először, amikor a Budapesten élő nagynénénk ellátogatott hozzánk, s én kísértem haza a csébi vasútállomásra.

-Pityukám, hogy ti milyen gyönyörű helyen laktok, azt nem is tudjátok! – szakadt fel belőle az őszinte csodálkozás, amikor felértünk a szarkahegyi tetőre, s elé tárult a széles határ a szélben ringó vetésekkel, a völgyeket szegélyező, haragos zöld erdőkkel, a nyugati oldalon, a látóhatáron kéklő Alpok hegyeinek sziluettjével. Megvallom, akkor néztem körül ezen a

tájon én is ilyen szemmel, de semmi különös nem láttam, hiszen nekem minden nap ilyen volt a környék.

-Csak az a vendégmarasztaló, a térdig érő sár ne volna. Tudod, hogy Göcsej a sár országa? Ha esik, vagy, a hó olvad, nem lehet itt közlekedni – mondta nagynéném, majd hozzátette: - Göcsej különben nagyon szép volna... Miért megy a sárban? Miért nem az útszéli fűvön gyalogol, meg mi az, hogy Göcsej? Mi ilyenekről nem beszélünk - morfondíroztam magamban, s ráhagytam, pesti ember... Mit tudott ő arról, hogy milyen élete van itt a gyermekeknek? Elmerültünk a játékainkban, a tehenek őrzése közben leveles ágsátor építésében, a madárfészkek felfedezésében, a rókalyukak keresésében, a gombaszedésben, melyek lelőhelyét minden család szigorúan őrizte. Egyszer nagyapám tehenőrzés közben odahívott az erdei útmentén álló megcsonkolt fenyőfához, s azt mondta:

-Ezt a fát jól jegyezd meg, mert itt kell bemenni az erdőbe egy olyan részhez, ahol nagyon sok gomba terem. Izgatottan lépkedtem utána, s néhány öreg tölgy alatt hatalmas kalapú vargányákra leltünk. Alig győztük összeszedni őket, a legnagyobbak nem is fértek a táskába, szabadon lóbáltuk őket a kezünkben hazafelé.

-Hol szedtétek, hol szedtétek? – kérdezgették tőlünk a gyerekek, miközben futva kísérték bennünket az útszélén...

Máig elült bennem egy másik élmény is, az egyik erdőszélén soha nem érzett, édes illatot lengetett a szellő. Beljebb mentem az erdőbe, mígnem egy kis tisztáshoz értem, ahol gyönyörű, zödlévelű, fehér virágok borították a földet. Egy jókora gyöngyvirágosra letem, csokrot szedtem belőle az édesanyámnak... Otthon, a kertünkben nem volt gyöngyvirág, s ilyent a szomszédoknál sem láttam, az erdőben honnét keletkezett?

Persze, feltolultak fájó emlékek is, olyanok, amelyekbe ma is beleborzongok, nem felejt a gyermeki lélek. A nyolcadik osztály kijárásig éltem a hegyen, s az élet ráébresztett bennünket, hogy innét nem lehet nap-mint nap bejárni a zalaegerszegi középiskolába. A vonat, amivel nyolc órára be lehetett érní a városba, reggel hét óra előtt indult Zalacsébről. Reggel nagyon korán kellett kelni, hogy a vonat indulásáig meg lehessen tenni az állomáshoz vezető, négy kilométeres utat. Kezdetben megpróbáltam, de amikor útközben megeredt az eső, s bőrig áztam, nyakig sáros lettem, aztán este, már sötétben értem haza, mindezt fel kellett adni, nem maradt idő a leckék elkészítésére.

A sötét emlékek azonban nem ezek voltak, hanem, amiket a felnőttektől kellett elszenvednem. Ezek az igazán lélekölők! Negyedik osztályos voltam, amikor életemben először biciklivel kísérhettem el anyámat a szomszédos faluba a rokonokhoz. Anyámat leahagyva boldogan és büszkén tekertem a biciklit a falu utcáján, amikor a kultúrház előtti csoportosulásból kivált egy ember és rám kiabált: - Piszkos Györffy nem tudsz köszönni? Na, majd holnap számolunk az iskolában! – kiabált rám az iskola igazgatója.

Az odaérő anyámnak is odavetette: - Tanítsa meg a gyereket köszönni!

Tudtam, hogy nagy baj van, mert az igazgató verekedős ember volt. A félelemtől szinte remegve mentem másnap az iskolába. Megbeszéltük otthon, hogy bocsánatot kérek, mert a biciklire figyeltem, nem arra, hogy kik ácsorognak a járdán. Erre azonban nem volt időm, mert az igazgató berohant a tanterembe és agyba főbe vert, a hajamat megragadva a fejemet a padba verte, olyannyira, hogy bepisiltem... Amikor kimaradtam nyolcadikból, este, sötétedés után mentem haza kerékpárral, s az iskola előtt, elakadt a kerekem valamiben. Egy szekérről leesett jókora cukorrépa volt, s eszembe juttatta a szörnyű megveretésemet. Felkaptam a cukorrépát, s a szemben lévő igazgatói lakás ablakába hajítottam! Abba, amelyikben világított a tévé. A répa nem csak az üveget törte be, még a függönyt is magával vitte. - Ebből mi lesz? - kérdeztem magamtól miközben elhajtottam a kerékpárral. Érdekes módon, a következő napokban semmit sem lehetett hallani a répa dobálásáról...

Hogy milyen kegyetlenek lehetnek a felnőttek, azt akkor tapasztaltam, amikor a nyolcadik utáni nyarat a tévésben végig dolgoztam, hogy egy kis pénzt gyűjtsek az

iskolakezdéshez. Csépeztünk, s nagyon jó volt a felnőttekkel együtt dolgozni. Ekkor már kezdtem kislegény lenni, minden nehéz munkából, például a zsákok mérlegeléséből is kivettem a részem. Elvégeztünk, s eljött az elszámolás napja, kiderült, elég jól kerestem. Vártam a járandóságra, de amikor rám került a sor, a brigádvezető levette a zsákjaimat a mérlegről.

-Az elnök úgy rendelkezett, mivel a családnak tartozása van a szövetkezetnek, a gyerekek juttatását ennek fejében el kell venni!

-Szemétség! Lelketlenség – zúgolódtak a többiek, de nem volt mit tenni, nem kaptam meg, amiért dolgoztam...

2.

Gyermekként értem meg a téesz szervezést, ami felejthetetlen volt, s most már pontosan ismerem a máig tartó káros és visszafordíthatatlan hatásait is. Lapozzunk vissza Cigányhegy történetében hatvannégy évet. Már az előző éven, 1959-ben híre járt, hogy 1960-ban behajtják a parasztokat a termelő szövetkezetbe, ahogy mifelénk hívták, a téeszcsébe. Az emberek féltek ettől, a mindennapi megélhetésüknek érezték a veszét. Szegény nagymamám sokszor sóhajtott fel esténként: - Mi lesz velünk? A kérdésre nem várt választ senkitől, hiszen erre felelni nem lehetett. A tizenkét cigányhegyi gazda, mellettük a Gábel pusztaiak elhatározták, bár jöhet rájuk a legrosszabb is, de nem állnak be a téeszcsébe.

Az agitátorok télen jelentek meg a hegyen, előtte Salomváron már járták a házakat, a falut beszervezték! Hozzáuk is bejöttek, volt közöttük egy szakállas ember is, tőle különösen féltem. Elkezdtek furcsa dolgokról beszélni, amiből egy szót sem értettem.

Teltek múltak a napok, az agitátorok minden délelőtt megjöttek, s különböző módszerekkel próbálkoztak. Egyik reggel éppen disznóvágás volt nálunk, apámék az alsó udvarban ezzel foglalkoztak, amikor a kapun bejött az udvarba néhány agitátor. Öregapámat bekerítették, s azt mondták neki, ha nem ír alá, mindjárt jön a fekete autó és elviszi. Meghallották ezt az alsó udvarban a férfiak, felrohantak, s ráordítottak az agitátorokra:

-Milyen autó jön? Hordják el innét azonnal magukat, amíg jószerével megtehetik!

Harmath Sándor bácsi, apám jóbarátja, minderre a kilencvenes évei elején így emlékezett vissza. Ő éppen a Miért nem művelik a kertet? újságcikket olvasta a Zalai Hírlapban, amikor megérkeztem hozzá. – Látod, ez is a kommunizmus bűne, a parasztok téeszbe terelése az eredendő oka ennek is – mondta. Nehezen megkérdőjelezhető tény, hogy a zártkertek tízezerszám történő elhagyásának valóban a parasztság kollektivizálása volt a közvetett kiváltó, sajnos máig ható oka. Erre is visszaemlékezni jöttem Harmath Sándorhoz, a még egyetlen, élő cigányhegyi szemtanú gazdához, hogy mondja el, miként zajlott 1960 telén Cigányhegy gazdáinak ellenállása, mert az itt gazdálkodók az 1959/1960 telén zajló agitálásnak eredményesen szegültek ellen.

- Ha össze akarnám hasonlítani magunkat az akkori osztrák parasztokkal, legalább olyan eredményesek voltunk, mint ők. Pedig kegyetlenül kemény adóval sújtottak bennünket. Nekünk tizenötezer forint volt a téesz szervezés előtt az évi összes adónk. Micsoda pénz volt ez! Akkoriban kétezer forint volt egy üsző. Éppen csak súroltuk földjeink területével a kulákká nyilvánítás alját, emiatt nem bántottak bennünket, sok munkával igaz, de azért szépen meg lehetett élni. Gyarapodtunk, építkeztünk. És mindez vessen el? Mi eltökéltük, mindegy ki mit tesz, nem írunk alá. Azt mondtuk az agitátoroknak, akik minden nap járták a házakat egy jó hónapig, hogy előbb megnézzük, mire megy a közös, aztán, ha azt látjuk ott jobb, mi is beállunk. Híre jött, hogy jönnek a gellénházi olajosok és majd ők bekényszerítenek bennünket – mondta Sándor bácsi, majd elmesélte, hogy a gellénháziak megérkezése reggelén megbeszélték az apjával, menjen el az erdőre, rakosgasson egy kis fát a szánra, s csak jóval ebéd után jöjjön haza, amikor az agitátorok már elmennek, mert neki kellett volna aláírni.

- Igen ám, de ők nem tágitottak. Az asszonyok kocsonya főzéshez készülődtek, én meg segítettem nekik, a disznóölő nagykésemmel fokhagymát pucoltam. Az újszülött fiam a testvérével is a konyhában volt a kiságyban, mert ott volt jó meleg. Megjött az apám. Már kint lesték, szinte letépték a szánról, s úgy hozták be a lakásba. Nyomogatták a kezébe a tollat, „írjon alá,” kiabáltak neki. A hangzavarra felsírtak a gyerekek, a konyha tele volt emberrel, apám tehetetlenül tiltakozott közöttük. Engem elöntött az indulat, kezemben a nagykéssel rájuk ordítottam, hogy apámat engedjék el, mert nem állok jól magamért! Nem tudom hogyan nézhettem ki, milyen volt az ábrázatom, de olyan erőt éreztem magamban, mint az oroszlán. Két perc sem telt el, kiürült a lakás. Aztán többet hozzánk nem jöttek – emlékezett vissza Harmath Sándor.

Salomváron megalakult a tsz, a cigányhegyi gazdák földjét betagosították a tsz parcelláiba, ők pedig jó messze, sok kilométerrel odébb kaptak csereföldet.

- A minőségével nem volt baj csak a távolsággal. Akkor még mindenki értett a földhöz, tudta hogyan kell alkalmazni a vetésforgót, mi kerül a krumpli, a kukorica után a következő évben a parcellába. Tudtuk hogyan kell ganajozni, hogyan kell gondozni a marhákat, a lovakat, a disznókat, a gyümölcsösöket. A föld művelése igen komoly szakértelmet kíván és magát a munkavégzés fortélyait, a helyes mozdulatokat is meg kell tanulni. Kaszálni, jól kapálni nem tud az, aki nem ebben nőtt fel. Nem úgy van az, hogy nesze itt egy darab föld és műveld – mondta Sándor bácsi.

Várakozással és állandó feszültségben telt el az 1960-as év. A következő télen egy délelőtt, németfalui, ismerős menyecske rohant Harmathokhoz. Sírva mondta el, hogy előző nap a férjét és egy másik gazdát behívták a tanácsházára, onnét elvitték őket Egerszegre, nem jöttek haza azóta sem. Tudnának-e segíteni, van-e valakinek olyan ismerőse, akit meg lehetne kérni a közbenjárásra, rimázkodott. Még aznap elment a hegyen egy autó, amiből rájuk kiabáltak, hogy holnap ide jönnek, s nehogy olyan történjen, mint Németfaluban.

- Elmentem az egyik gazdával, a reggeli vonattal Egerszegre, találkoztunk is az ismerőssel, de nem tudott segíteni. Az egyik németfalui lefogott két év börtönt kapott, az idősebbet úgy megverték, hogy félév múlva meghalt. Amikor haza értem anyám sírva mondta, hogy apám aláírt. A hegy tele volt agitátorokkal, rendőrök is voltak. Ne féljen anyám, amíg nekem lesz kenyerem addig maguknak is jut belőle, vigasztaltam – s a feltoluló emlékek hatására elsírta magát az idős férfi.

Aztán a még rosszabb következett. Látni kellett, hogy elhajtották a gyönyörű csikókat, a marhákat, csak egy tehen és a növények maradtak. Elvették – pontosabban, ahogy akkoriban fogalmaztak, önként beadták – azt a földet, ami az életet jelentette. Magyarországon megszűnt az a tulajdon, amiből a családoknak meg kellett élni évezredek óta. Aminek minden négyzetcentiméterét gondozták, mert az életük, a jobb, vagy rossz sorsuk függött tőle. És lassan, mára, egy generáció számára szűnt meg az a tudás, s felejtődtek el azok a fizikai, szerszám használati mesterfogások, ami nélkül a földművelés teherré, fáradsággá, haszontalan kinná válik.

Még az állatok sem fogadták el az elhajtásukat. Nekünk volt egy erős csontozatú, de jámbor tehenünk, a Piros. Bárhova, a legtávolabbi majorba vihették a térszben, Ő mindenhol hazaszökött. Újra és újra elhajtották, s látni kellett volna a szemét, ahogy ránk nézett, amikor a hajcsárok rendre kivezették az udvarunkból! Valami ilyesmi volt a tekintetében: „Elengedtek? Nem tudjátok, hogy én itt vagyok otthon?”

Sándor bácsi azt mondta:

- Nyakamban a nagyvilág! Szétfutottunk, innét a térszben csak azok maradtak, akik nem tudtak, nem mertek elmenni a városokba dolgozni, aztán lassan kiürült a hegy, elköltöztek, vagy szép lassan meghaltak a régi gazdák...

- Eljött a rendszerváltás, kárpótlási jegyeket kaptam, rétet vásároltam. Tízennyolc állat állt hamarosan az istállóban, hízók az ólban, de az idő is eljárt közben. Négy fiam van, tíz

unokám és az ötödik dédunokát várjuk. Csodálatos a családom. A fiaim karácsonyfa fenyőkkel foglalkoznak. Szépen rendbe tettük a cigányhegyi házat és az ott maradt birtokot is. Soha nem vettem föl kölcsönt. Mindig úgy gazdálkodtam a pénzemmel, bármilyen nehéz volt is, ha csak pár forintnak is, de maradni kellett minden hónapban. És azt tartom, ha a szél beviszi a kalapodat egy ügyvédi irodába, hagyd ott, többet nyersz, ha nem mész be oda érte – mondta, és még egy nagyon fontos gondolatot tett hozzá:

- Más, fontosabb megélhetési munka mellett nem lehet eredményesen földdel gazdálkodni, mert nem akkor tudsz ott dolgozni, amikor kell, hanem amikor az idő engedi. Az én korosztályom fiai, s mára főleg az ő gyermekeik azért távolodtak el a rájuk maradt zártkertektől, telkektől, mert számukra nem ez adja a megélhetést. Ez már a gépek világa, pedig egy ló is csodákra képes a munkájával. És trágya nélkül nem lehet termelni, mert elhal a talajélet. A föld, állat, trágya körforgásból volt mindig is az aratás – mondta kilencven, ebben eltöltött évvel a háta mögött Harmat Sándor.

A nyomorúságos 1960-as év meghozta a sajátos irodalmi emlékét is. Bármilyen nehéz is volt, a humor még ekkor sem hagyta el parasztembert. Még az agitálás alatt megszületett erről egy vers, a Cigányhegynek szorgos népe, amit akkor mindenki ismert a környéken. Álljanak itt ennek sorai, mert, minden cigányhegyinek, s a szomszédos Gábel pusztá lakóinak név szerint is emléket állított:

Cigányhegynek szorgos népe / Beállott a téeszcsébe. / Aláírt már a Szalay, / Példáját Lutter is követi. / Györffy István még spekulál, / Nemsokára ő is beáll. / Horváth Lajos, a „Beköti” / Már a kezét tördeli. / Nyugtatja őt Naca néni, / Meg kéne a téeszt nézni. / Horváth Ferenc a villanyos / Ideges már nem is álmos. / Samu János ezermester, / Tanácstag ő / szegény ember, / Segítene, most ha tudna, / De szegénynek nincsen szava. / Harmat József nagy bánata, / Fáj neki a lábas pajta. / Sose sajnáld Harmat József, / Jó lesz majd az a téesznek. / Harmat mellett a Juliska, / Téesztag lesz Frigyes fia. / Tóni a Somogyi fia, / Építkezni akar éppen, / Megszűnt az már ezerképpen. / Samu József szélső gazda, / Ő lehet a brigád atyja, / Aztán hogyha nem lesz egység, / Kevés lesz a munkaegység. / Gábel-pusztán Sihár Pista, / Most már ő sem kommunista, / A Simonnal ölelkezve, / Lépnék ők be a téeszbe. / Odébb lakik ifjú Gábel, / Szomszédja az öreg Gábel, / Hej de szép lesz itt az élet, / Még a Lovevel is beszélnek. / Ennyi itt az összes gazda, / Az agitálás nagy kudarca / Cigányhegynek szorgos népe / Nem állt be a téeszcsébe...

3.

Múltak az évek, az állandó lakosait elvesztő Cigányhegyre ismét felragyogott szerencse csillaga. A kilencvenes évek végén Salomvár vezetői úgy gondolták, megpróbálják hasznosítani a Cigányhegy alatti olajkutatásból származó melegvizes kutat. Tervek készültek, miszerint a Cigányhegy előtti mező szélén termálfürdőt építenek. Az újság is hírül adta, hogy a megyei tanács mintegy húszmillió forinttal támogatta a beruházást. Cigányhegyen két nagyobb vendégház is épült, de a fürdő építése csődbe jutott. Odáig értek el, hogy a kiszemelt helyre sikerült felvezetni a melegvizet, s itt megállt a munka. 2017-ben írtam turisztikai lehetőségeket megpendítő riportot Salomvárról, akkor Árvay Sándor polgármester a következőket mondta:

-A völgyben lévő termál kútról felhozott meleg víz most is itt van a telken, ha valaki vállalkozna rá, létesíthetne itt fürdőt. Az önkormányzat képességét meghaladta a fürdő álmának megvalósítása. Rengeteg adósság maradt ránk, amiből sikerült végre kikeverednünk. A Kéktúra érinti a falunkat, látunk is néhány turistát, de számottevő érdeklődésről nem beszélhetünk. Szívesen megmutatnák az értékeinket, hiszen látnivalónk azért akad. Akkor lendülhetne fel jobban a turizmus, ha kerékpárutak épülnének. Szorgalmazzuk is a Becsvölgyén, Kustánszegen, Németfalun, Salomváron átvezető kerékpárút létrehozását. Elég volna a mostani utak megszélesítése, rendbetétele, hiszen bicikliseket veszélyeztető nagy

forgalom nincs ezeken az utakon – fogalmazott akkor Árvay Sándor. Azóta új polgármestere van a falunak, Kungli József, s tavaly megkezdődött az út felújítása is Németfalu és Salomvár között, csak nem sikerült végig megépíteni, mert nem volt elég a pénz hozzá. Viszont évekkel ezelőtt, a riportban szereplő, visszaemlékező, néhai Harmath Sándor fia, Csaba, megpróbálkozott egy kultúrmisszióval, életre hívta a Cigányhegyi Fesztivált, amelynek kezdetben nagy sikere volt.

Nézzük az erről szóló tudósítást a Zalai Hírlapban: „Egy délutánra benépesült Cigányhegy. Salomvár határában egykor lakott, ma már csak üdülőházak és vendégei által látogatott egykori kistelepülés Cigányhegy. Az innen származók, s közülük is elsősorban a Harmath család, igyekeznek fenntartani emlékét. Néhány éve rendszeresen találkoznak a Cigányhegyről elszármazottak, s ilyenkor, mint az elmúlt hétvégén is, ismét összejönnek Harmath Csabáék portáján a régi ismerősök. Nincsenek már sokan, az öregek egyre kevesebben, de a még visszajárók családtagjaikat is hozzák, barátait is hívják a Cigányhegyi Fesztiválra. Így volt ez most is.

– Negyedik alkalommal rendezi meg a családjuk ezt a fesztivált, mi innen származunk, ebből a házból. A családjuk az 1700-as évektől élt itt. Ezt a házat édesapámék építették az öregház helyén 1946-ban, de a gazdasági épület 1936-ban épült, és most hoztuk rendbe a következő száz évre, hogy unokáink és dédunokáink is megfordulhassanak benne. Remélem, jövőre már azokból az állatokból készítünk ételeket, amelyeket itt tartunk majd ismét, mint régen – mutatta be a tágas udvarú vendégházuk környékét és tervüket Harmath Csaba, a fesztivál házigazdája. Mint elmondta, a hegyháton tizenhét család lakott, a hatvanas években huszonöt-harminc gyermek járt iskolába.”

-Kétezer tízben rendeztük az első fesztivált a családdal a portánkon, úgy háromszáz körüli érdeklődő tisztelt meg bennünket. Összesen öt fesztivált tartottunk, ezeket, akár a mostani Göcseji Dombórozó előfutárainak is tekinthetjük. Nem csak az evés ívás lehetőségeire koncentráltunk, hanem a kulturális programokra is. Kiállítottak nálunk festő és szobrászművészek, jöttek előadni a Hevesi színházból, felléptek művészeti együttesek, az emberek jól érezték magukat. Aztán, kellő támogatás hiányában fel kellett adni a fesztiválozást – mondta Csaba, aki a feleségével, három lány unokáját hozta ki a cigányhegyi birtokra hétfőn, s a gyermekeknek annyira megtetszett az ittlét, hogy napokig haza sem mentek, amit Csaba nem bánt, mert mint mondta, szeret itt lenni. Hív is, hogy nézzek szét a telken, megmutatja a kis tavat, a gyümölcsöst, az éppen érő göcseji, ősi vajkörtét, a szőlőt, no meg a fenyőket.

-Ez a szülői házam, s itt érzem a legjobban magam. A családjuk karácsonyfa neveléssel és eladással foglalkozik. Rengeteg munka van vele, de megéri sokat dolgozni a fákkal. Nem látom reménytelennek Cigányhegyet, soha nem is láttam annak, mert igaz, hogy az állandó lakosok kihaltak, elvándoroltak a hatvanas években itt lakó családok, de már van új bevándorló is. Egy vállalkozó, vadász ember megvett egy, a fürdő létesítésének hírére épült vendégházat, ideköltözött, hogy még közelebb legyen az erdőkhöz. Több leszármazott gondolja még a szülői birtokot, de az is igaz, hogy vannak családok, akik fennhagytak ezzel. Sőt, most is épül egy vendégház, a szüleik és a volt szomszédok összevont birtokán. Ez is reménykeltő, s úgy tudom, többen is vettek telket, ők is építkezni szeretnének – összegzett Csaba, majd szeretettel néz a lányokra, akik ismét ecsetet ragadtak.

- Három lány és három fiú unokánk van, mint láthatod a lányok nagyon élvezték az ittlétet. Naphosszat játszottak velünk, festegettek, a témáikat az itteni környezetünkéből, a telekből merítették. Nagy öröm ez, az esték meg nem akartak véget érni. Elalvás előtt a fesztiválok emlékkönyvéből olvastunk fel nekik – emlékezett Csaba, majd megélenkült a szeme, s a következőket mondta:

-Most a cigányhegyi harang fejlesztésén gondolkozok! Megpróbálom megszervezni, pontosabban megcsináltatni az elektronikus a vezérlését. Mert a haragnak szólnia kell!

Kondulni reggel, délben és este is. A harangzúgás mindig is „hívó szó” volt a történelmünkben! Tudatja, hogy reggel van, azt is, hogy itt az ebédidő, majd el is köszön este: - térjünk nyugovóra – kondulja. Amikor félreverték, fegyvert, vagy kaszát, cséphadarót kellett ragadni és menni, mert ellenség jött – emlékezett a harangszó lényegére Csaba, aki máig hisz az ilyen gondolatokban. Mint ahogy a zászlóban is, ezért is készítettett zászlót Cigányhegynek a fesztiválokra.

-Remélem lesz támogatóm a harang vezérlésének létrehozásában – vélekedett.

Hiszi, hogy előbb utóbb befejezik az út megépítését is, hiszen ez a környék, Észak-Göcsej elérést Zalaölvön át, Kandikó, Dobronhegy felé a korábbi harminc kilométerről öt-hat kilométerre lerövidítheti. Azt mondta, amikor kikísért a nagykapuig:

- Sok cigányhegyi embernek voltak álmai, s a hellyel kapcsolatosan ma is vannak jobbító gondolatai. Élnek olyan emberek, akik ebben a csodálatos természeti környezetben kívánnak létezni, s nem felejtik el, hol éltek, haltak a szüleik.

Képek:

3.845: Régi ház a kevésből megmaradtak közül

4.845: Az első, a hatvanas években épült kockaházak közül

5.8458: Vadászháznak, vendégháznak szánt új épület, mely a termálfürdő létesítésekor épült

7.8462: Harmathék felújított háza

9. 8482: Régi szülői ház, amit még gondoznak az örökösök

12. 8497: A fürdő létesítésekor épült vendégház, amely most családház

13. 9672: Most készülő vendégház, amelynek kertje, a családuk volt területét is magában foglalja

15. 1380: Néhai Harmath Sándor a Miért nem művelik a kertet? írást olvasta

18,1 9690: Az egykori, 42 méter mély kút háza, amit elbontottak

40. 8507: A tervezett termálkút egyik, ma is látható műtárgya, fürdő már nem lesz

27. 9678: Cigányhegyi Fesztivál

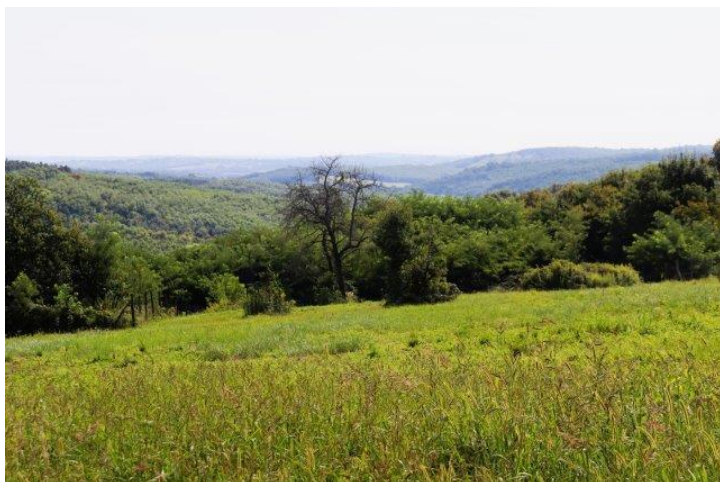
19.9650: Az örökös Harmath testvérek egyike Csaba, a feleségével és két unokájukkal

24.2011: Cigányhegy keresztye és haranglába, a haranghoz elektromos vezérlést tervez Csaba

28.9660: Csaba és édesapja az egyik Cigányhegyi Fesztivál tombola sorsolásán

9673: Cigányhegyi táj

9674: Cigányhegyi táj 2.